



Дејвид Фосџер Волас

МАЛЕ БЕЗИЗРАЖАЈНЕ ЖИВОТИЊЕ

Година је 1976. Небо је ниско и пуно облака. Сиви облаци су гомољасти и намрешкани и блистави. Небо личи на мождано ткиво. Под небом је поље, на ветру. Тмаст ауто-пут пружа се поред поља. Много аутомобила пролази. Један стаје поред ауто-пута. Двоје мале деце из аутомобила изводи млада жена покуњеног лица. Мушкарац за воланом зуре у даљину. Деца су нема и имају веома бледу кожу. Жена носи пиљарску кесу пуну нечег тешког. Лице јој је покуњено над кесом. Носи кесу и води бледу децу до дрвеног стуба ограда, поред поља, поред ауто-пута. Дечје руке, које су ситне, положене су на дрвени стуб. Жена говори деци да додирују стуб док се аутомобил не врати. Улази у аутомобил и аутомобил одлази. Једна крава је у пољу близу ограда. Деца додирују стуб. Ветар дува. Много аутомобила пролази. Остају тако цео дан.

Година је 1970. Жена с косом боје ватре седи неколико редова од биоскопског платна. Дете у хаљини седи поред ње. Цртани филм је почео. Дететове очи урањају у цртани филм. Иза жене је мрак. Један мушкарац седи иза жене. Нагиње се напред. Руке увлачи у женину косу. Игра се женином косом, у мраку. Обасјана светлом цртаног филма, лица у публици трепере: женине очи сијају од страха. Седи сасвим мирно. Мушкарац се игра њеном црвеном косом. Дете не гледа жену. Биоскопски цртани филмови, најаве наредних хитова и филмска пројекција трају готово три сата.

Алекс Трибек хода по студију квиза „ИЗАЗОВ!“ и носи беџ на којем пише ПЕТ СЕЈЦАК ЛИЧИ НА ЈАЗАВЦА. Он и Сејцак играју рекетбол сваког четвртка.

Година је 1986. Ноћно небо изнад Калифорније лебди блиставо и немо као празна палата. Ситне беле шљокице сачињавају споре линије на улицама далеко испод топлот стана Феј Годард.

Феј Годард и Џули Смит леже у Фејином кревету. Наизменично леже једна на другој. Воде љубав. Фејини јецаји одјекују као новац о стаклене зидове њеног стана на врху зграде.

Феј и Џули хладе једна другу мокрим пешкирима. Стоје голе пред стакленим зидом и гледају Лос Анђелес. Делићи Лос Анђелеса жмиркају, док се светлост испречава другој светлости.

Џули и Феј леже у кревету, као љубавнице. Једна другој удељују комплименте на телима. Једна другој се жале на краткотрајност ноћи. Испитују и преиспитују, с неком врстом унесрећеног заноса, непознате ситнице које нужно, каже Џули, уоквирују пут ка свакој стварној вези међу људима. Феј каже да јој се Џули допадала много пре него што је сазнала да се она допада Џули.

Одлазе заједно до *Оксфордској речника енглеској језика* да проуче одредницу „допадати се“.

Држе се у наручју. Џули је веома бела, коса јој је оштра и кратка. Мрак у соби је изровашен делићима Лос Анђелеса, у ноћи, кроз стакло. Мрак клизи и спушта се око њих и пристаје као саливен. Невероватно је романтично.

Дванаестог марта 1988. пада киша. Феј Годард посматра како се ауто-пут испод прозора у канцеларији њене мајке прво смрачује, а затим пресијава од кише. Ди Годард седи на ивици свог радног стола изувена и такође гледа кроз прозор. Режиерка „ИЗАЗОВА!“ стоји с координаторком за односе с јавношћу тог квиза. Декоратерка сцене и госпођа задужена за идиот ћућоре над неким белешкама. Алекс Трибек седи сам близу врата у платненој Режиерској столици и пије нешто газирано из лименке. Соба се огледа у тамном прозору.

„Морамо да знамо шта си јој рекла да бисмо знали да ли ће доћи“, говори Ди.

„Види, Феј, имамо нешто типа двадесет минута максимум“, говори Режиерка док гледа на сат с доње стране ручног зглоба. „Онда нас чека најмање још сат времена припреме и студија. Или остајемо без емисије, што значи да пробијамо сателит и пошту.“

„Да не помињем дечка у полутрансу од страха и уопште нервозе управо у овом тренутку“, Мафи де Мот, координаторка за односе с јавношћу, говори тихо. „Када сам последњи пут бацила поглед, лежао је скврчен на поду испред шминкернице.“

Феј затвара очи.

„Мој муж пази на њега“, говори директорка.

„Хвала ти до неба, Џенет“, Ди Годард говори Режиерки. Спушта поглед на таблу с папирима. „Сви остали за четири емисије су ту?“

„Сви који су се пријавили. Никад их нисмо имали више. Плус једна стварно страшна припадница војске у пензији која није чак ни привремено добила термин до краја априла. Каже да не може више да чека да се дочепа Џули.“

„Али нема Џули“, говори Мафи де Мот.

Ди шкиљи над својом таблом с папирима. „И колико је то све укупно, онда?“

„Девет“, каже Феј тихо. Додирује косу поред лица.

„Имамо их девет“, говори Режиерка. „Довољно бар за четири пуне емисије с трајањем од двоје по емисији.“ Киша на алуминијском крову зграде Мерв Грифин ентерпрајзиз чује се у просторији, као да неко пржи месо у даљини.

„А сигурна сам да су спремни“, говори Феј. Гледа своје надланице, у крилу. „А што Џенет претпоставља да ће је јадни клинац клепити. Ето вам новог гуруа тајанствених података.“

„Немој да мешаш мене, с једне стране, и оно што ми је речено да радим“, говори Режиерка.

„Неће је клепити“, говори декоратерка сцене и врти главом. Жваком у устима стимулише малог црва од мишића на слепоочници.

Алекс Трибек, док гледа на свој дигитални сат, почиње предемисијско тихо накашљавање да прочисти грло, био је то његов ритуал. Сви у просторији гледају у њега.

Ди говори: „Алекс, можда да пошаљеш нове такмичаре у кабину за сада, да им кажеш да ћемо можда морати, а можда и нећемо, да све мало одложимо. Захвали им се на стрпљењу.“

Алекс устаје, поправља кравату. Његова лименка одзвања о метално дно канте за смеће. Прочишћава грло.

„Добар водитељ и све то.“ Ди се смеје љубазно.

„Капирам.“

Алекс оставља врата отворена. Сунце се помаља кроз облаке напољу. Вода капље с палми, а бетон се цакли. Аутомобили љескају путем, с брисачима у спорадичном режиму. Џенет Годард, режисерка, гледа доле, прави се да проучава шта год већ да држи. Феј зна да се од изненадног сунца осећа непривлачно.

На прозору, Феј види Диин обрис који ситним покретом баца поглед на сопствени сат. „Питања сложена?“, пита обрис.

„Има сигурно за четири емисије“, говори декоратерка сцене. „Категорије су спремне, сви монитори на конзоли проверени. Џоун управо сређује редослед.“

„То је мој посао“, говори Феј.

„Твој посао је“, сикће режисерка, „да кажеш својој мами где би могла бити твоја уврнута, мала девојка.“

„Алексу ће ускоро требати све карте на подијуму“, Ди говори декоратерки сцене.

„То ти је посао данас.“ Џенет пиљи у леђа Феј.

Феј Годард показује жени свог бившег очуха, Џенет Годард, средњак, у прозору. „По један за свако питање о животињама“, говори.

Режисерка устаје, назива Феј кучком која личи на богомољку, излази кроз отворена врата и затвара их.

„Кучко“, говори Феј.

Ди се уз благ осмех жали да је она изгледа једноставно окружена кучкама. Мафи де Мот се смеје, седа на Алексову столицу. Ди силази са стола. Цепка се качи за хулахопку и пуца. Ди се спушта у некакав чучањ поред ћерке, која седи на канцеларијској столици, код прозора, ногу дигнутих на симс. Ди крцкају колена.

„Ако не долази“, говори Ди нежно, „само ми реци. Само да стигнем да све средим с Мервом. Душо.“

Истина је да Феј види светлобледи лик своје мајке у прозору. Ту је средовечно лице мајке, њена беспрекорно офарбана и фризирана црвена коса, боре налик на ране што јој триангулирају око уста и носа, хватају и нагомилавају подлогу и шминку како лице преживљава дан. Ди има димноцрвене очи, подупрте загаситим подочњацима, кесицама тамне крви. Ди је лепа, изузев што има подочњаке. Ове године је Феј могла да види како управо и њој тамне кесице почињу да штрче испод очију, налик онима код њеног оца, тамносмеђе и помало тироидне. Феј осећа Диин дах. Не може да каже да ли је мајка нешто пила.

Феј Годард има двадесет шест година; њена мајка педесет.

Џули Смит двадесет.

Ди стиска Феј за руку мршавом шаком хладном од канцеларије.

Феј трља нос. „Неће доћи, рекла ми је. Мораћете да прекинете причу.“

Декоратерка сцене скаче да се јави на телефон.
„Слагала сам“, Феј говори.
„Моја девојчица.“ Ди тапше руку коју је стиснула.
„Ја свакако ништа нисам чула“, говори Мафи де Мот.
„Добро је“, управо говори стисак. „Води је у шминкерницу.“ Гледа према Ди. „Хоћеш да је воде у шминкерницу?“
„Добро си поступила“, Ди говори Феј док показује на затворена врата.
„Мислим да господину Грифину није добро“, говори госпођа задужена за картице.
„Он и дечак су један за другог. Можемо да убацимо војну пензионерку. Њу ћемо звати Општа Нервоза.“
Ди користи мршаву шаку да принесе Фејино лице ближе свом. Нежно је љуби. Усне им се савршено уклапају, наједном мисли Феј. Тресе се, због клима уређаја.

КРАЉИЦА „ИЗАЗОВА!“ СКИНУТА С ТРОНА НАКОН ТРОГОДИШЊЕ ВЛАДАВИНЕ

– Наслов, *Варајети*, 13. март 1988.

„Хајде да сви будемо ту“, говори телевизија.
„А где друго да будем?“, пита Ди Годард, на столицу, у својој канцеларији, у ноћи, 1987.
„Ми дајемо живот добрим стварима“, говори телевизија.
„Као што сам ја урадила“, говори Ди. „Ја сам то урадила. Само једном.“
Ди седи ноћу у својој канцеларији у згради Мерв Грифин ентерпрајзиз сваког радног дана и туче звецкаво бокалче слатког слабог мартинија. Зидове канцеларије јој прекривају купљени афоризми. Љуте гусаре су гурнули с кревета. На муци у куповину иду јунаци. И фотографије с аутограмима. Ди и Боб Баркер, кад је писала за квиз „Истина или последице“. Мерв Грифин, како јој додељује плакету. Ди и Феј између Винка Мартиндејла и Чака Бариса на неком банкету.
Ди користи даљински мат управљач да пребаци с NBC-а на MTV, на кабловској. Нашминкани момци сушичаваог изгледа свирају гитаре које више личе на млазњаке или оружје него на гитаре.
„Да ли вас муж гледа исто као некад?“, пита телевизија.
„Рекло би се да не“, говори Ди јетко док отпија.
„Превише пије“, Џули Смит говори Феј.
„Због бола“, говори Феј и гледа.
Џули гледа преко монитора за надгледање у Фејиној канцеларији. „Да угуши бол или да га храни?“
Феј се смеши.
Џули врти главом. „Није лепо што је овако надгледамо.“
„Заслужили сте паузу данас“, говори телевизија. „Млеко вас воли. Што више слушате, боље звучимо. Зар не жудите за Бургеркингвим хамбургером с роштиља?“
„Не, не жудим за Бургеркингвим хамбургером с роштиља“, говори Ди и усправља се у столицу. „Не, не жудим за њим.“ Чаша јој испада из руке.

„Ипак, лепо је оно што је рекла за тебе.“ Џули гледа у Фејин профил. „О томе како је дала живот нечему добром.“

Феј се смеје док посматра монитор. „Јеси ли чула шта је Алекс урадио данас? Сјеџак каже да су он и Алекс сад у рату. Алекс је ушао у инжењерску кабину и играо се са знаком за аплауз све време треће епизоде „Точка среће“. Публика је аплаudirала кад људи промаше слово и слично. Сејџак каже да ће га средити.“

„Да не заборавите“, говори телевизија. „Погледајте шта све добијате.“

„Аух“, говори Ди. Спава на столицама.

Феј и Џули седе на танким пешкирима, године 1987, уз саму воду, наге, на нудистичкој плажи, јужно од Лос Анђелеса, тик после зоре. Сунце им је за леђима. Ранојутарњи Пацифик је лила боје. Нејаки таласи заплъускују стопала тим женама и повлаче се с њих. Небо је некако гротескне боје.

Џули је рекла Феј да верује како љубавнице пролазе кроз три различите фазе стварног упознавања. Прво размењују анегдоте и наклоности. Онда једна другој говори у шта верују. Онда обе посматрају однос између оног што друга говори да верује и оног што заправо чини.

Џули и Феј размењују анегдоте и наклоности већ двадесети месец заредом. Џули говори Феј да она, Џули, највише воли: савремену поезију, непријатне жене, речи с недвосмисленом дефиницијом, лица чији се изрази мењају сваког секунда, једну опскурну канадску енциклопедију ограниченог тиража под насловом *Лајласов водич до свих чињеница*, нежни мирис пудера који избија из несесера за шминку старијих госпођа и *Оксфордсвог речник енглеског језика*.

„Та енциклопедија се показала уносном, мислим да ћеш признати.“

Џули њуши ваздух који мирише на врење. „Постала је баш оно што ти наставници говоре. Та енциклопедија ми је била пријатељ.“

„Мислиш кад си била дете?“ Феј додирује Џули по руци.

„Мушкарци су се само смењивали, један за другим. Тако ми је било жао мајке. Ти безлични, тихи мушкарци, а она се редом спанђавала с њима, а они би се усељавали. А ниједан од њих није могао да воли мог брата.“

„Дођи овамо.“

„Понекад је било тешко. Сећам се да је живела врло тешким животом. Али би нас закључала у собе кад ствари крену наопако, да нас склони.“ Џули се осмехује сама себи. „Испрва би ми понекад, сећам се, давала лењир и оловку. Да се забавим. Могла сам да се забављам с лењиром сатима.“

„И ја сам увек волела лењире.“

„Њиме се праве читави светови. Умела сам да направим читаве светове од линија. Као неку изрецкану магију. Провела бих цео дан тако. Брат ме је посматрао.“

На тој плажи нема галебова у зору. Мирно је. Осека је.

„Али имали смо комплет тих *Лајласових водича*. Њен четврти муж их је продавао трговцима који су ишли од врата до врата. Задржала сам неколико у свакој соби у којој нас је закључавала. Стварно су ми заправо постали пријатељи. Успела сам да осетим

линије доследности и недоследности у њима. Успела сам да их упознам веома добро.“
Џули гледа Феј. „Нећу се извинити ако ово звучи глупо или драматично.“

„Не звучи глупо. Није зезање кад си дете са заосталим братом и мајком која тешко живи, и кад си усамљена. Да не помињемо закључавање.“

„Мада су, знаш, *њеџа* закључавали. Ја сам била ту да га пазим.“

„Аутистични брат једноставно не може бити одговарајуће друштво никоме, ма колико да си га волела, то хоћу да кажем“, говори Феј док црта краке угла ножним палцем у мокром песку.

„Требало је невероватно много времена за бригу о њему. Ипак, он ми није био друштво; у праву си. Али почела сам да желим да буде поред мене. Он ми је постао посао. Почела сам да га повезујем са својим идентитетом или тако нешто. Својим правом да заокупим простор. Нисам била ни напунила осму.“

„Не могу да верујем да је не мрзиш“, говори Феј.

„Ниједан њен мушкарац није могао да га поднесе. Чак ни они који су се трудили нису могли то да поднесу после неког времена. Само је зурио и млатарео рукама. А понекад су говорили, кад погледају у мајчине очи, да виде њега како их из њих гледа.“
Џули истреса мало песка из своје кратке косе. „Само што је он био бистар. Потпуно повучен у себе, али бистар. Умео је да зури у једну те исту ствар сатима и да му не буде досадно. А испоставило се и да уме да чита. Читао је веома споро и никад наглас. Не знам на шта су му личиле речи.“
Џули гледа у Феј. „Ја сам нас обоје мање-више научила да читамо, уз енциклопедију. Рано. Илустрације су стварно помогле.“

„Не могу да верујем да је не мрзиш.“

Џули баца каменчић. „Али не мрзим је, Феј.“

„Оставила вас је поред пута зато што јој је то рекао неки тип.“
Џули гледа грудву где је био каменчић. Грудва се топи. „Стварно је волела тог човека с којим је била.“
Одмахује главом. „Натерао ју је да остави *њеџа*. Мислим да је мене оставила да га пазим. Захвална сам јој на томе. Да сам онда била без њега, мислим да ништа не би остало од мене.“

„Душо.“

„Ја бих била по болницама све ово време, уместо њега.“

„Шта, као он би одмах престао да буде аутистичан да није било тебе да бринеш о њему?“

Оно што је Џули Смит највише мрзела били су између осталог: честитке, усвојитељи који усвајају децу, а да се прво не преиспитају и процене капацитет своје љубави, мирис сумпора, Џон Апдајк, инсекти с пипцима и животиње уопште.

„А љубазне жене?“

„Али инсекти су можда најгори. Чак и ако инсект стане, пипци се и даље мрдају. Пипци никад не престају да се мрдају. То не подносим.“

„Волим те, Џули.“

„И ја тебе волим, Феј.“

„Нисам могла ни да замислим да овако могу да волим једну жену.“

Џули одмахује главом окренута ка Пацифику. „Растужићеш ме.“

Феј посматра како се мала буба без пипака клиже на ногама танким као длака по стаклој површини барице заостале од плиме. Прочишћава грло.

„Добро“, говори. „Ово је једина линија на терену за амерички фудбал која постоји само једна.“

Џули се смеје. „Шта је педесет јарди.“

„Овај, једини месец у години без државног празника, добио је име по римском императору који...“

„Шта је август.“

Сунце се диже; крв истиче из плаве воде.

Обе жене се спуштају да остану надихват таласима.

„Мени океан некад изгледа као велики плави пас“, говори Феј док гледа. Џули пребацује руку преко Фејиних голих рамена.

„Волели смо је као ћерку“, рекла је координаторка за односе с јавношћу квиза „ИЗА-ЗОВ!“ Мафи де Мот. Биће нам жао што одлази. Нико никад није утицао на неки квиз као што је госпођица Смит утицала на 'ИЗАЗОВ!'“

– Чланак, *Варајети*, 13. март 1988.

Нејаки таласи се дижу, ломе, миле. Бели прсти се проливају по плажи и топе у песку. Феј види тамни песак под њима како посветљује док се вода у њему повлачи с осеком. Плажа тоне и шишти док бледи. Феј гледа у профил Џули Смит. Џули има најбољу кожу коју је Феј икад видела на икоме. Не само да је толико чиста да је несавршена, нити што је овде на ниском сунцу, што се огледа у води боје доброг розе вина; већ има текстуру нечег уистину живог, неку еластичну мекоћу, као зрео тоболац, као махуна. Рањива је и има дубину. Развучена је блистава и затегнута само преко Џулиних високих облик јагодичних костију; образи јој делују упало од тих костију, очи дубоко увучене. Обриси њеног лица су као виолински кључ, готово словенске. Све на њој је некако пропусно: чак јој и мајушни, црни размак између предњих зуба изгледа као прорез, као нека рецесивна позивница. Џули користи зубе и размак међу њима да стимулише Феј с нежном умешношћу таквом да Феј никад није могла да замисли.

Џули је подигла поглед. „А зашто?“

Феј гледа тупо, врти главом.

„Поезија, о томе си причала.“ Џули се смеши, додирује Феј по образу.

Феј пали цигарету на ветру. „Једноставно ми се никад није свиђала. Сувише околишања. Чак и кад ми се свиђа, она је ништа више до посредан начин да се каже очигледно, тако се чини.“

Џули се осмехује. Између предњих зуба има проред. „*Olé*“, говори. „Али размисли како је само веома, веома мало нас опремљено да се суочи с очигледним.“

Феј се смеје. Умаче прст у воду и црта табелу с резултатима у ваздуху. Обе се смеју. Један неправилан талас снажно се разбија о жал. Фејини прсти имају укус дима и соли.

Пет Сејцак, Алекс Трибек и Берт Конви седе округ, у панталонама и с опуштеним краватама, у пословној сали Мерв Грифин ентертејнмента, ујутро, и гледају касету са

снимком прошлогодишње Светске серије, финала бејзбол лиге. На џиновском екрану у сали, ударац маша ниско бачену лопту.

„То је било ниско“, говори Трибек.

Берт Конви, чија се сочива натапају у раствору, шкиљи док гледа поновљени снимак.

Трибек се усправља у столицу. „Именујте најбољег удараца свих времена кад су у питању ниске лопте.“

„Џо Пепитоун“, Сејџак говори без оклевања.

Трибек гледа у неверици. „Џо Пепитоун?“

„Вили Старгел је био сјајан за ниске лопте“, говори Конви. Друга двојица га игноришу.

„Реџи Џексон је био сјајан“, умује Сејџак.

„И даље је“, говори Трибек док одсутно гледа своје нокте.

Професија водитеља квиза омогућава прилично лагодан живот. Свих пет недељних епизода могу се снимити за један дужи радни дан. Обично једна тешка недеља месечно је потребна за рад у студију. Остатком свог времена водитељ сам располаже. У распореду Берта Конвија смењују се салони аутомобила, отварања тржних центара и епизоде „Брода љубави“, а он је мултимиллионер. Пет Сејџак феноменално игра рекетбол, бави се баштованством и дописно учи трећи страни језик. Алекс се, међу колегама познат као најпосвећенији водитељ још од Била Калена, може видети готово свакодневно у неком делу комплекса MGE-а како чита, накашљава се, дотерује, брине.

Ударац погађа. Сејџак баца лименку сока на екран. Трибек и Конви се смеју.

Сејџак гледа у Берта Конвија. „Како онај зуб, Берте?“

Конвијева шака лута према устима. „Је л’ још таман, Берте?“

Трибек диже поглед. „Потамнео ти је зуб?“

Конви додирује откривени очњак. „Привремено. Већ бели.“ Мршти се на Алекса Трибека. „Само немој да кажеш Мерву за то.“

Трибек гледа унаоколо, као да жели да види коме се Конви обраћа. „Ја? Овај овде? Је ли ти ја личим на такву особу?“

„Изгледаш као водитељ квиза.“

Трибек се широко осмехује. „Вероватно због мојих савршених, прелепих и беспрекорних зуба.“

„Ђубре“, мрмља Конви.

Сејџак им обојици говори да спусте лопту.

Динамика везе између Феј Годард и Џули Смит има тенденцију, сматрају људи око њих, да се опире јасној дефиницији. Феј има двадесет шест година и ради истраживање у оквиру екипе „ИЗАЗОВА!“ већ четрдесет месеци. Џули има двадесет година и усвојитеље у Ла Хоји и држи победничко место у „ИЗАЗОВУ!“ већ више од седамсто емисија, доминантних на тржишту.

Пре четрдесет месеци, могул продукције квизова, Мерв Грифин, одлучио је да извуче из телевизијског заборава популарни квиз „ИЗАЗОВ!“ и да пошаље у пензију Арта Флеминга због воштано лепушкастог, веома уваженог и горепоменутог посвећеног Алекса Трибека, некадашњег манекена који се доказао у индустрији квизова, водећи кратко приказиване „Озбиљне играче“ код Бариса/NBC. Ди Годард, која је

писала за тако stare емисије као што су „Истина или последице“, и „Погоди песму“, која је радила промоцију/дистрибуцију у „Лудом цокеру“ и најзад је продуцирала комерцијално неубедљиви, али од критике хваљени „Гамбит“, MGE је ангажовао као новог продуцента „ИЗАЗОВА!“. Период непријатне напетости уследио је након Грифинове одлуке да именује Џенет Лернер Годард – четрдесетосмогодишњакињу, добитницу две награде Клио из области рекламирања, али и жену бившег мужа Ди Годард – за режисера обновљеног квиза; и, у ствари, Ди убеђују да остане тек кад извршни асистент Мерва Грифина лично назове Њујорк, где Феј Годард, која је изашла с колеџа Брин Мар 1982. с дипломом из библиотекарства, ради на одређено у уредништву часописа *Пазл*. Мервова десна рука нуди да Феј постане део екипе „ИЗАЗОВА!“ као истраживач за категорије и питања.

Феј ради за своју мајку.

Лето 1985. Феј ради у екипи „ИЗАЗОВА!“ можда већ четири месеца кад једна тиха и необично лепа девојка долази право с ауто-пута у прљавој тексас јакни, с ранцем и огласом из *Тајмса* којим MGE тражи такмичаре. Девојка говори да жели у „ИЗАЗОВ!“; кажу јој да добро барата подацима. Феј обавља разговор с њом и остаје благо закопкана. Девојка остварује солидан, али нимало спектакуларан резултат на тесту општег знања СВЕ-а, чија конкретна верзија, како се испоставља, садржи значајан део питања из зоологије. Џули Смит једва улази међу учеснике аудиције.

У снимљеном кругу, у конкуренцији мрког припадника тајног братства Шрајнер из Енсина и као гране мршаве библиотекарке из Рединга под сводом плаве перике, Џули односи убедљиву победу, али јој је проблем да разговетно говори у микрофон и има потешкоћа с чудном и карактеристичном обратношћу „ИЗАЗОВА!“ по којој водитељ „пита“ одговором, а такмичар даје одговарајуће питање. Феј на аудицији даје Џули оцену три од пет. Обично се поново позивају они са четворкама и петицама. Али се Алексу Трибеку, који проводи бар део слободног времена уховећи квалификације на аудицији, допада та девојка, чак и пошто одбије његов позив на колу у кантини MGE-а; и Ди Годард и Мафи де Мот одабирају Џули за посебну препоруку међу осамнаест других кандидата на снимку аудиције; а нико у екипи једног квиза у напетост, почетној борби за гледаност достојну поштовања нема ништа против сетно лепих младих такмичарки. Итд. Џули Смит поново зову да попуни такмичарску ротацију негде почетком септембра 1985.

Четрдесет шеста, седма, осма и девета епизода „ИЗАЗОВА!“ снимају се 17. септембра. Госпођица Џули Смит из Лос Анђелеса први пут се појављује у четрдесет шестој епизоди. Нико више не може ни да се сети ко је био актуелни победник у то време.

Палиндроми, музичка астрологија, осамнаести век, познати Едварди, Библија, историја моде, стања ума, спортови без лопте.

Џули води игру у обе рунде. Свако питање. Нико никад то није урадио, чак ни код Флеминга. Друго двоје такмичара, ослабеле и пребледеле, морају да изведу из студија. Џули осваја 22 500 долара, сваку пару која је била у игри, за пола сата. Не зарађује више у том првом окршају само зато што унезверени Алекс Трибек објављује да је улагање у Последњем изазову беспредметно, будући да Џули Смит нема никакав подстрек да се класи освојеним новцем против такмичара који имају 0 и -400 долара понаособ.

Разрогачених очију са смешком на лицу Трибек скида замишљену капу доле пред Џули на чијем лицу нема никаквог израза док електрични бонго бубњеви добују уз одјавну шпицу.

Десет минута касније Феј Годард проналази несталу Џули Смит у удаљеном кутку такмичарске свлачионице. (Такмичари који више пута учествују морају да се пресвучу између емисија, како би допринели стварању илузије да су се „вратили сутрадан“.) Време је за четрдесет седму епизоду „ИЗАЗОВА!“. Одбрана круне и све то. Џули седи и зури у свој лик у суровом шминкерском огледалу уоквиреном блештавим сијалицама, опуштеног и безизражајног лица. Тешко јој је да реагује на стимулације. Феј мора да јој донесе мокру крпу, да јој објасни како да се пресвуче и практично да је однесе уз степенице на снимање.

Феј је у инжењеровој кабини и покушава да саопшти мајци како сумња да чудна нова победница може да прегура снимање још једне епизоде, кад јој Џенет Годард мирно показује да обрати пажњу на монитор. Џули разваљује четрдесет седму епизоду и растура је у парампарчад. Испоставља се да је право име Лејди Берд Џонсон било Клодија. Произлази да је град на Флориди који производи више хавана цигара него цела Куба Тампа. Џулин прст злоставља тастер. Испалује одговарајућа питања на Алексе одговоре пре него што он чак успе да стави тачку на своје назнаке. Табла с питањима за први круг је готова. Џенет убацује рекламе. Џули седи за својим столићем и зури у утишану публику у студију.

Феј и Ди посматрају Џули док црвена светла светле, а Трибеково лице урања у устаљене боре професионалног осмеха. Нешто се дешава са Џули Смит кад црвена светла засветле. Једноставно се нешто дешава. Девојка која је добила тројку и зури без икаквог израза нестaje. Све конкавно на тој особи сад као да постаје конвексно. Камера се задржава на њој. Као да је кибицује. Често се Џули појављује на екрану док Трибек још чита питање. Њено лице, на екрану, одаје необично светлуцаво UHF треперење; њен израз, блиставо спокојан, одише некаквом сједињеношћу с подацима на табли.

Трибек намешта чвор на кравати. Феј зна да он нешто осећа, тај чудни, фокусирани флуks у току којим квиз иде. Публика у студију уздише и шапуће док Џули даје латински назив за обичну ротквицу.

„Нико не зна латински назив за ротквицу“, Феј говори Ди. „То је једно од оних смртоносних питања које намерно убацам у сваку емисију.“

Држање друга два такмичара се погоршава. Неко из публике гласно дозива Џули по имену.

Трибек, ком публика никад пре није измакла из руку, постаје све унезверенији. Користи четрдесет скупих секунди да преприча отрцану анегдоту о некој утакмици Доџерса коју је гледао с Томом Брокоом. Публика нестрпљиво негодује како би се игра наставила.

„Имам лош предосећај“, шапуће Феј. Ди је игнорише, нагиње се над монитор.

Џенет показује Алексу да је време за паузу. Орошен од зноја и засењен, Алекс обећава Америци да ће се вратити за трен, да је вољан да се уживо распита о величанственој госпођици Смит и још величанственијим личним жртвама које је она морала поднети да би упила толико података тако млада.

„ИЗАЗОВ!“ стаје због рекламе за Трискитове крекере. Феј и Ди с ужасом зуре у монитор. Публика у студију је забезекнута док се лице Џули Смит смежурава као погуљвана папирна марамица у џепу. Џули почиње да плаче немо. Сузе теку низ виолинске кључеве њених образа и капљу на микрофон, где због нечег тихо шиште. Џенет је, у кабини, затечена. Феј шаљу по ледену облогу, али она не може да стигне у студио на време. Светла блеште. Америка гледа како Џули Смит убија свако питање на табли Двоструки изазов док јој се лице и пластифицирана јакна пресијавају од суза. Трибек, наједном и шприцерски хладан, прави се да не примећује ништа, иако никад не поставља (и никад у стотине епизода не поставља) ниједно обећано лично питање Џули Смит.

Игра се развија. Феј посматра нову, трећу Џули како даје тачна питања из одговора у одговор. Џулино лице се суши, окамењује. Она гледа Трибека кроз капке сужене до ширине посекогине од папира.

У Последњем изазову, иако су противници без пребијене паре, Џули хладно одбацује Трибекову примедбу о беспредметности и улаже своје преостале двадесет две и по хиљаде на чињеницу да је први откривени део пекиншког човека био фрагмент доње виличне кости у облику заграде. Завршава са четрдесет пет хиљада долара. Алекс се тобоже клања. Публика тапше. Чују се бонго бубњеви. А у завршном тренутку који Феј Годард запажа, забележеном на блештавој светлуцавој фотографији која виси изнад њеног железног радног стола, Џули Смит, на телевизији, мирно и свесно показује Алексу Трибеку средњак. Цела нација пада у транс. Телефонске централе у МГЕ-у и НВС-у почињу дводневне звекетаве симфоније. Пет Сејцак шаље три туцета дуговратих, црвених ружа на Џулин сто у гардероби. Гледаност за последњи сегмент „ИЗАЗОВА!“, епизоде четрдесет седам, износи педесет – у равни са Супербоулом и атентатима. Ово је 17. септембар 1985.

„Моја је омиљена реч“, говори Алекс Трибек, „*влажност*“. То ми је омиљена реч, нарочито кад се користи у комбинацији с мојом другом омиљеном речју, *узроковаџи*.“ Гледа у доктора. „Само дајем асоцијације. Је ли у реду ако само дајем асоцијације?“

Психијатар Алекса Трибека не говори ништа.

„Сан“, говори Трибек. „Стално сањам неки сан у којем ја стојим пред прозором ресторана и гледам како кувар окреће палачинке. Само што се испоставља да то нису палачинке – већ лица. Гледам неког типа како у куварској капи лопатицом окреће лица.“

Психијатар од својих прстију прави црквени звоник и проучава га.

„Мислим да сам једноставно уморан“, говори Трибек. „Мислим да сам уморан као пас. И даље бринем о свом осмеху. Да можда постаје уморан осмех. Што *није* привлачан осмех, што је забрињавајуће с аспекта професије.“ Накашљава се да прочисти грло. „А мислим да сам уморан пре свега од те *брије*. Као неко врзино коло осмеха.“

„Та девојка с којом радиш“, говори доктор.

„А Конви ми је данас открио да му један зуб губи боју“, Трибек говори. „Па ми реци да *џо* слути на добро, што не би?“

„Та такмичарка о којој стално причаш.“

„Изгубила је“, говори Трибек док трља хрбат носа. „Јуче је изгубила. Читаш ли новине, икад? Изгубила је од рођеног брата, пошто су Џенет и Мервов извршни увукли поремећено мало ђубре у квиз кроз намештену аудицију за пет и таблу препуну питања о животињама.“

Психијатар малко диже обрве. Црне су и закривљене, готово спојене.

„Чудна је прича иза тога“, говори Трибек, док намешта широко, светло дугме манжете да би на плочицама плафона направио линије од светлости с прозора које се одбијају од њих. „Сазнао сам отприлике из четврте руке, али опет. Родитељи су напустили децу, кад су била мала. Девојчицу и њеног брата, Ланта. Замисли првака који се зове Лант? Лант је био аутистичан. Аутистичан толико да је више био као лутка у облику детета него дете. Мафи је рекла да је Феј рекла да га је девојчица носила свугде као кофер. Онда су најзад њега и девојчицу оставили негде усред неке недођије. Родитељи. Језиво. Њу су усвојили, а брат је смештен у неку установу. Државну установу. Тај безнадежно аутистични клинац, који је, испоставља се, напамет научио цео *Лайлсов водич за чињенице*. Некако су обоје били принуђени да то науче напамет, као деца. А ја мислио да је *моје* детињство било труло, човече.“ Трибек врти главом. „Али њега су затворили, а девојчицу су усвојили неки људи из Ла Хоје који нису, како сам ја скапирао, били баш душа од људи. Побегла им је. Дошла на квиз. Растурила све. Била је поштена и прави ортак и није дала да јој ико кења. Користила је новац од награда да плаћа незамисливо високе рачуне лечења Лантовог аутизма. Пребацила га је у неку приватну болницу у пустињи која би требало да је специјализована за некакво... *извлачење* људи из самих себе. У свет.“ Требек прочишћава грло.

„И ваљда су га добро извукли“, говори, „бар толико да може да говори. Иако и даље крије главу под руком кад год постане напет. Плус изгледа чудно. А ипак долази и избацује њу поплавом чињеница о зоологији.“ Трибек се игра дугметом манжете. „И нема је више.“

„Рекао си на претходној нашој сесији да мислиш да је волиш.“

„Она је лезбејка“, говори Трибек уморно. „Она је лезбејка један кроз један. Мислим да је нека од оних политичких лезбејки. Знаш какве су те? Те бесне? Она гледа мушкарце као да су нека беспризорна мрља у живом преносу. Плус се спетљала с оном нашом ћурком што води истраживање, а ако мислиш да Федерална комисија за комуникације није намирисала *џу* малу везу, имаш други...“

„Дај ми слободну асоцијацију“, наређује доктор.

„Слику као асоцијацију?“

„То је у реду.“

„Позвао сам ту девојку на кафу, или сок, пре много година, на самом почетку, у кантину, а она ми је упутила некакав језив поглед који узрокује влажност. Онда ми говори да никад не би могла да пијучка кофеин с мушкарцем који носи дигитални сат. У материну, говори. Показала ми је средњак на националној телевизији. Ошишана је практично до главе. Понекад изгледа као вампир. Једном је, у такмичарској кабини – такмичарска кабина је просторија у којој држимо све такмичаре за све епизоде – једном је једно светло у кабини треперило, то су она флуоресцентна светла – а она је рекла да је изведемо у божју матер из те кабине, да од тог треперавог флуоресцентног

светла има осећај као да је усред кошмара. И *јесће* било нешто кошмарно у вези с тим светлом, сећам се. Као да је неон имао пулс. Као крв. Сви у кабини су се унервозили.“ Трибек глади бркове. „Чудна девојка. Нешто је чудно у вези с њом. Кад би се осмехнула, све би постало светлије, сувише изоштрено. Некако више не би било забавно.“

„Волим је, мислим“, говори Трибек. „Зна шта се ради с чињеницама. Кад је видим с одговором... Постоји ли нешто што се зове интелектуално миловање? Размишљам о нама заједно: мора се раздвајају, звезде сијају као рефлектори...“

„А та из истраживања с којом је у вези?“

„Сасвим фина девојка. Одана, дружељубива девојка. Не баш сувише бистра. Помало емотивна. Има неки однос и дивљења и мржње према мајци.“ Трибек размишља. „Моје становиште: Феј је она врста девојке што непрестано сурфује на својим емоцијама. Знаш? Не контролише баш где је носе, али никад је ни не оборе с даске, још. Сурферка по психи. Али страшно изгледа, за неког тако младог. Те црне, буљаве, избечене очи. Савршено округле и црне. Невероватне груди, додуше.“

„Сукоби с мајком?“

„Мајка Феј Годард је један веома напет извршни продуцент. Проводи и те како превише времена опседнута тиме што није опседнута чињеницом да нам режију ради жена њеног бившег мужа.“

„Режисерка?“

„Џенет Лернер Годард. Најгори редитељ с којим сам икад радио. Ди је мрзи. Џенет воли да убацује Ди бубице у главу; главу која је, као што је познато, углавном пуна џина. Џенет воли да оставља мале, ситне подсетнике на Дииног бившег у њеном поштанском сандучету у канцеларији. Старе рачуне, шнале за кравату. Прави јој збрку у глави. Ди постане толико опседнута да се потпуно одузме. Скоро да више не може ни да функционише на послу.“

„Какву слику имаш као асоцијацију на ту особу?“

„Знаш оне најмодерније пушке, где је механизам нишањења далеко сложенији од механизма окидања? Ди је таква. Боже, колико се бринем да можда некад не постанем такав.“

Психијатар мисли да су урадили све што су могли за данас. Испраћа Трибека.

„И стварно волим реч *наџирлиџаџи*“, говори Трибек.

Тих првих недеља јесени 1985, публика која је све бројнија са сваким Нилсеновим мерењем рејтинга уочава свега две области које су само потенцијално слаба такмичарска тачка госпођице Џули Смит из Лос Анђелеса. Прва се тиче животиња. Џули једноставно не уме да одговори на питања о животињама. У њеном четвртном наступу, категорије у Двоструком изазову обухватају торбаре и зоолошке песме и један апотекар фотографског памћења из Вествуда мучи Џули све до Последњег изазова пре него што га она растури дрчним улогом на број ципела Еве Браун.

У њеној петој епизоди (и која би, према јавно објављеним правилима квиза, требало да буде њена последња – ако победи, завршиће учешће као петоструки победник), Џули има окршај са спектакуларно дебелим поштаром из Берклија који тврди да је један од оснивача калифорнијског огранка Менсе. Трећи такмичар је неурасте-

нична (али прелепа – Алекс непрестано поправља кравату) стенографиња из Фулертонa која опсесивно брише усне рукавом блузе. Стенографиња брзо долази до негативног збира и постаје хистерично нервозна током друге паузе за рекламе пошто ју је превејани, осветољубиви и шапутава поштар убедио да ће морати да плати „ИЗА-ЗОВУ!“ деветсто долара минуса да би јој дозволили да напусти студио. Феј излеће напоље за време прекида; она жена као да не може да се смири. Унезверено гледа према излазима док Феј трчи ван позорнице, а црвена светла светле.

Звоно означава почетак Двоструког изазова. Џули, која избегава поглед публике, почиње мало да застајкује пре него што одговори Алексу. Пружа им прилику. Само је поштар користи. Џули остаје у вођству испред њега. Феј посматра стенографињу, која очигледно остаје прибрана само неизмерном снагом воље. Поштар се приближава Џули. Џули изражава гађење на лицу и преузима таблу на неколико минута, све до последњег одговора, антички Рим за хиљаду: писац дела *De Oratore* ког је погубио Октавије 43. године п. н. е. Џулин прст лебди изнад тастера; гледа у стенографињу. Поштареви очи су затворене у потрази за податком. Стенографињина глава се диже брзо. Унезверено гледа Џули, притиска тастер и говори: Ко је Тулије. Настаје мук. Трибек гледа у своју картицу с одговором. Врти главом. Стенографиња иде на -1 900 долара и као да доживљава нешто налик блажем епилептичном нападу.

Феј посматра како сад Џули Смит притиска тастер и шапуће у микрофон да је, мада је Алекс несумњиво тражио питање Ко је Цицерон, заправо извесни Марко Тулије Цицерон, 106–43. п. н. е., био познат под различитим именима Цицерон и Тулије. Баш као што је Августово мање познато име Октавије, истиче она, показујући на картицу у водитељевој руци. Трибек гледа у картицу. Феј јури у просторију с реквизитима. Већање траје свега неколико секунди. Стенографиња добија похвале и новац. Изашавши из емоционалне црвене зоне, грли Џули пред камерама. Поштар глади ревере. Џули се осмехује величанственим осмехом. Алекс, генерално дирнут, декламује кратко о духу поштеног такмичења којем је с поносом данас присуствовао. Последњи изазов доноси Џулино потпуно растурање поштара, чији је утисак да је прву књижевност у Индији писао Киплинг. Ова епизода има рејтинг шездесет пет. Скоро нико не примећује како Џули и стенографиња размењују бројеве телефона док бонго бубњеви ударају. Феј добија лекцију од Мафи де Мот о непроцењивом значају истраживања свих могућих питања на дати одговор. Слика на којој Џули притиска тастер да би кориговала водитеља доспева у рубрику „Личност недеље“ у *Њузвику*.

Те ноћи извршна секретарица сазива хитан састанак свих запослених о политици куће. Највећи умови MGE-а размењују мишљења. Алекс и Феј су позвани да присуствују. Феј позива приземље да наручи кафу, колу и Мервову специјалну киселу воду.

Грифин мрмља човеку који му је десна рука. Тај има блиставо лице и црни тупе. Човек клима главом, устаје:

„Не можемо је пустити да оде. Сувише је добра. Сувише је секси. Она је постала цео квиз. Погледајте ове цифре.“ Млати цифрама.

„Ипак, правила“, говори режисерка. „Пет епизода, повуче се непоразена, врати се за Турнир победника у априлу. Годишњи догађај. Традиција. Арт Флеминг. Да будемо фер према свим такмичарима. У неку руку, питање етике.“

Грифин шапуће блиставом човеку на ухо. Поново тај устаје.

„Шушке“, говори блистави директор режисерки. „Девојка је чаробна. Цифре не лажу. Ови из Трискита су понудили да удвоструче цену реклама од тридесет секунди, док год је она ту.“ На устима му је осмех, али не и у очима, види Феј. „Изеш га, Џенет, могли бисмо ово назвати Џулија Смит шоу и да нам и даље капље лова.“

„Џули“, говори Феј.

„Наравно.“

Грифин шапуће свом човеку.

„Треба ли Мерв да помиње да ћемо због овог сви добити значајне подстицаје у виду веће плате и бенефиција?“, говори блистави човек док окреће привесак на сату. „Ово је прилика да постанемо хероји наше индустрије. Хероине. MGE Камелот. Ви, сви ви, витезови.“ Гледа околу. „Повлачим реч. Краљице. Амазонке шоу бизниса.“

„Од рејтинга шездесет се не одустаје без борбе“, говори Ди, која седи поред Феј и пијуцка нешто што Феј превише подсећа на воду. Режисерка шапуће нешто на ухо Мафи де Мот.

Настаје мук. Грифин се диже и стаје поред свог човека. „Видео сам касете и одушевљен сам како никад нисам био одушевљен. Она је као неки објектив, као филтер оне огромне неорганизоване силе коју неки у овом послу цео живот покушавају да лоцирају и фокусирају.“ Ово Мерв Грифин говори. Погледи очију око стола су спуштени. „Шта је та сила?“, пита Мерв тихо. Гледа околу. Он и његов човек седају.

Алекс одлази до врата да ослободи задиханог потрчка донесеног освежења.

Грифин шапуће и блистави човек устаје. „Мерв је мишљења да је та сила, даме, господо, способност чињеница да надићу своја унутрашња чињенична ограничења и постану, саме по себи, значење, осећање. Та девојка не само да јебе маму чињеницама. Та девојка даје смисао тривијалности. Чини је људском, нечим што има моћ да пренагласи емоције, да призове, изазове, прочисти. Она даје квизу истовремено и очитост и тајанственост за које смо се ми у послу отимали, деценијама. Неку врсту такмичарске главе, срца, петље, прста на тастеру. Она је, или може то да постане, инкарнација квица. Она је мистерија.“

„Шта, као неки култ?“, Алекс Трибек пита док отвара лименку газираниг сока држећи је подаље од себе.

Мерв Грифин упућује хладан поглед Трибеку.

Лице Мервовог човека се озарује. „Видиш онај прозор?“, каже. „Тамо бацамо правила. Кроз прозор.“ Додирује нос. „Да ли савестан забављач задржава – а ту кажем размисли о свим значењима ‘задржавања’, ту“ – гледа у Џенет – „мислим да ли се слепо држи правила због њих самих кад управо циљ и сврха и *замисао* тих правила ушета с улице у срца свих Трискитових потрошача у слободном свету?“

„Могло би се рећи да не“, говори Ди јетко.

Човек: „Слушајте сад бомбу. Она остаје док је не скину. Не можемо и нећемо јој пружати никакву помоћ пред камерама. Иза камера добиће све што потпада под Мервову дефиницију разумног. Договоримо се да нам мало изађе у сусрет, да попусти мало с одговорима кад јој то стратегија допушта, да пружи прилику и другим играчима. Рећи ћемо јој да хоћемо да јој изађемо у сусрет. Де Мот нам је једна шаргарепа.“

Мафи де Мот брише уста салветом из кантине. „Ја сам шаргарепа?“

„Ако нам девојка изађе у сусрет, онда ти, Де Мот, ти почињеш да помажеш клинки да склони своју зараду од пореске. Рећи ћеш јој да ћемо јој ми склонити паре у MGE-у. Пребацићемо је из категорије седамдесет у неку типа двадесет. Капираш? Мора да нам изађе у сусрет с таквом шаргарепом.“

„Она шаље сав свој новац у болницу у којој јој лежи брат“, Феј говори тихо, поред своје мајке.

„У болницу?“ пита Мерв Грифин. „Коју болницу?“

Феј гледа у Грифина. „Мени је само рекла да јој је брат у Аризони у некој болници зато што не може да се снађе међу светом.“

„Међу светом?“, пита Грифин. Гледа у свог човека.

Грифинов човек пажљиво додирује перику, гледа у Мафи. „Погледај то, Де Мот“, говори. „То са хоспитализованим братом. Ако је добро за публицитет, гледај да дође до публике. Одвучи њу негде са стране. Реци јој какав је план. Реци јој за правила и прозор. Реци јој да ће бити овде док год може да издржи.“ Значајна пауза. „Реци јој да би Мерв можда да оде на ручак с њом, у неком тренутку.“

Мафи гледа Феј. „У реду.“

Мерв Грифин баца поглед на сат. Сви устају истог момента. Папири шушкају.

„Ди“, говори Мерв са свог места док одсутно дира очњак. „Останите накратко ти и твоја ћерка, молим те.“

Ајдахо, новчићи, Франсоа Трифо, свеци заштитници, историја коктела, животиње, зимски спортови, 1879, Француска револуција, ботаничке песме, Талмуд, коштуњаве грицкалице.

Један такмичар је у емисији двеста осамдесет седам, 4. децембра 1986, тинејџер сав у акнама и упалих груди у изгледелој мајици с принтом Моцарта; пред камерама тврди да је ревидирао западни соларни календар у потпун изоморфизам с атомским сатовима у америчком Бироу за мерење времена у Вашингтону. Помно мотри Џули. Било шта или све што освоји, каже, ићи ће на остварење сна његовог оца. Испоставља се да је сан оца бања, иза њихове куће у Округу Оринџ, са по једним слоном непрестано запосленим с обе стране бање, који избацује млазове воде.

„Боже, како сам уморан“, Алекс интонира за Феј преко лименке и папирне марамице у трећој паузи за рекламе. Поред Алекса, Феј види Џули, за својим столићем, како гледа публику у студију. Људи у публици жуде за њеном пажњом.

Дечакове наде о слоновима распршују се у Последњем изазову. Он крештаво тврди да исламска седмица не одређује никакав посебан сабат.

„Петак“, шапуће Џули.

Алекс даје знак за бонго бубњевице и тражи од публике да размотри чињеницу како становници Калифорније изгледа никад (*никад*, наглашава) не гледају ка истоку.

„Само чињенице о брату који не може да живи међу светом, само то хоћу“, говори Мерв Грифин док потискује заноктице спајалицом. Ди испушта тихе звуке пристанка.

„Мали је аутистичан“, говори Феј. „Није ми баш јасно шта ће ти подаци о поремећеној особи.“

Мерв наставља да се обраћа Ди. „Шта му тачно фали? Да ли постоје различити степени аутизма? Може ли да говори? Какве су му прогнозе? Да ли би изазвао патос? Да ли превише личи на девојку? И итд.“

„Потребни су нам сви подаци о брату Смитове“, понавља блештаво лице Мервовог човека.

„Зашто?“

Ди гледа празну чашу коју држи у руци.

„Потенцијално питање јесте“, мрмља Мерв, „може ли брат да чини с подацима оно што она чини с подацима.“ Пребацује спајалицу у леву руку. „Да ли чињеница да он има, како је то Феј овде рекла, проблема да се снађе међу светом, заједно са сасвим извесно импресивном генетиком, подразумева“, осмехује се, „још виши статус мистерије? Инкарнација квиза?“ Обрађује заноктицу. „Може ли да ради то што она ради?“

„Замислите те могућности“, говори блистави човек. „Целу ствар посматрамо далеко унапред. Нека врста климакса, је л' тако? Антигона, као. Ако ће она некад испасти, онда хоћемо да је избаци неко с истим адутом. Скупа хоспитализација брата о несобичном трошку сестре је већ сјајна ствар за публицитет.“

„Је ли он мистерија, то хоћу да знам“, говори Мерв.

„Он је аутистичан“, говори Феј и зури исколачено. „То значи да покушавају да га науче да бар говори разговетно. Како да не добије конвулзије сваки пут кад га неко погледа. Ти мислиш да га можда изведеш пред камере?“

Мервов човек стоји на тамном прозору канцеларије. „Замислите да не поткрепљујемо ту мистерију само у вези с овом једном девојком, то Мерв жели. Мистерију свих чињеница, та мистерија створила је некакву античку, онтичку самонепрестаност. Причамо о томе да факат поткрепљује осећање, управо путем промене која неумитно прати свако осећање, Феј.“

„Размишљамо о непрестаности, о томе размишљамо“, говори Мерв. „Сви у Триски-ту су за, кад је то у питању.“

Диино држање је све горе док стоје тамо.

„Запамтите, даме“, говори Мервов човек поред прозора. „Или сте део солуције или сте део талога.“ Грохотом се смеје. Грифин се лупа по колену.

Девет месеци касније Феј се враћа у канцеларију Грифиновог човека. Човек има другачију фризуру. Говори:

„Рећи ћу ти две ствари, Феј. Кажем Федерална комисија за комуникације, и кажем одвојени станови. Не треба нам понављам ни „с“ од скандала. Не треба нам фрка са скандалом типа 'питање за шездесет четири хиљаде долара'. Јесам ли у праву? Зато ти кажем Ф. К. К. и одвојене гајбе.“

„Добро обављаш истраживања, Феј. Ти си наше благо овде. Лично сам чуо Мерва како користи реч *блајо* уз твоје име.“

„Не дајем јој никакве одговоре“, говори Феј. Човек енергично клима главом.

Феј гледа човека. „Не требају јој.“

„Само ти кажем да наш прљав веш остане међу нама“, говори блистави човек. „Благо или не. Зато ти кажем задржи свој дивни стан у стаклу, о којем ми сви причају.“

Те прве године, гледаност благо опада, као што то обично бива. Устаљује се на невероватна. МГЕ уситњава своје акције три пута за девет месеци. Алекс купује толико скуп аутомобил да страхује да га уопште вози. Иде аутобусом на посао. Ди и госпођа задужена за идиот стичу имовину у кањонима. Феј проучава план штедње за пензију уз помоћ Мафи де Мот. Џули се сели у бунгалов у Бербанку, наставља да живи на вођу и семенкама и све шаље након плаћања минималног и умањеног пореза у Психијатријску болницу Пало Верд у Тусону. Одбија насловницу *Пиџла*. Феј објашњава особама из *Пиџла* да је Џули у суштини повучена особа.

Ствари брзо долазе до тачке кад Џули не може да изађе напоље, а да се некако не маскира. Феј јој помаже да изабере бркове и објашњава јој да не користи превише лепка.

Проучавање података о плану летења на Међународном аеродрому у Лос Анђелесу резултира сценаријом по којем се блистави човек Мерва Грифина, режисерка „ИЗАЗОВА!“ Џенет Годард и г. Мел Годард, задужен за пратећа права у Скринџемсу, укрцавају у нови пајпер-каб блиставог човека 17. септембра 1987, по подне, лете без стајања у Тусон у Аризони и уживају у тродневном боравку међу летећим мравима, црним пауковима, незамисливом саобраћају и неколико жарких, карбонизираних летњих монсуна.

Госпођицу Смит је након 700 и више победа синоћ скинуо с трона извесни „господин Лант“ из Аризоне, младић чија навика да покрива руком главу у кључним тренуцима нимало не умањује виртуозност с којом је баратао тастером и таблом који су, годинама, били у власништву првакиње.

– Чланак, *Варајеџи*, 13. март 1988.

ШТА ЧЕКА ГОСПОЏИЦУ СМИТ?

– Наслов, *Варајеџи*, 13. март 1988.

У Лос Анђелесу је данас у подне 1987. стварно вруће. Поштар у поштарским кратким панталонама и вуненим доколеницама седи и руча у црној утроби отвореног поштанског сандучета. Ваздух трепери изнад асфалта као гориво. Сунчане наочаре јашу свако лице на видику.

Феј и Џули ходају по западном Ел-Еју. Феј носи купаћи костим и гумене јапанке. Јапанке јој скрипућу и шљапкају.

„*Шџа* си радила?“, говори Феј. „*Шџа* си радила пре него што си видела наш оглас?“

„Један професор психологије на Универзитету Калифорнија у Ел-Еју тестирао је лучење људске плувачке у односу на различите надражаје. Била сам професионални предмет истраживања.“

„Била си професионални лучитељ плувачке?“

„Исплатило ми се, Феј. Имала сам седамнаест година. Морала сам да стопирам из Ла Хоје. Нисам имала пара, нисам имала смештај. Јела сам семенке.“

„Шта, као, он зазвони звонцетом или махне чоколадом да види хоћеш ли балавити?“

Џули се смеје, ретких зуба, с брковима и сунчаним наочарима и кратком оштром косом скривеном под сафари шешир. „Не баш.“

„Него шта, онда?“

Фејине јапанке шкрипућу и шљапкају.

„Папуче ти звуче као секс“, Џули говори.

„Немојте да мислите да прође иједан дан“, говори прекаљени трговац приручном литературом П. Крег Лант у канцеларији оног могула продукције квизова који студиозно гледа доле, рукује пластичним диском, покушава да убаци куглицу у уста кловна.

Ди Годард и Мафи де Мот седе у канцеларији Ди Годард, одакле се пружа поглед на ауто-пут, данас, у подне, у климатизованом простору, с бокалчетом мартинија, гледају „Потпуно нове тек венчане“.

„Време је за ‘Потпуно нове тек венчане!’“, говори телевизија.

„Лоша емисија“, говори Ди. „Ту само понижавају тек венчане. Низ приземних гегова.“

„Мени се допада ова емисија“, говори Мафи и дохвата бокалче које се хлади испред клима-уређаја. „Људи су сами криви ако дозволе да их Боб Јубанкс осрамоти у дневном термину телевизије с националном фреквенцијом да би добили сушилицу или моторне санке.“

„Јефтина емисија. Мел је једном успела да им баци поглед на књиге. Стварно... стварно цицијашки пројекат.“ Ди врти кришку лимуна.

Глава Боба Јубанкса испуњава екран.

„Побогу, погледај колика је глава овом типу.“

„Мада делује младолико“, мудрује Мафи. „Као да уопште не стари. Да ми је знати како му то успева.“

„Мењао је душу за лице. Обожава блештава сечива. Приноси жртве мрачним господарима зарад свог лица.“

Мафи гледа Ди.

„Специјална велика награда само за вас“, говори телевизија.

Ди се нагиње напред. „Погледај му само главу. Чело једноставно *доминира* целим кадром. Мора да користе неки посебан објектив.“

„Мени се некако допада. Некако је забаван.“

„Мени је само драго да је он у телевизору, а ја изван телевизора, и што могу да га искључим кад год пожелим.“

Мафи диже пиће наспрам прозора и гледа га. „И наравно никад не лежиш будна у мраку и размишљаш о могућности да је обрнуто.“

Ди укршта глежњеве под столицом. „Драго дете, ми смо у овом послу управо да бисмо се побринуле да то *не* буде могућност.“

Обе се смеју.

„Мада, чујеш разне приче“, Мафи говори. „О усамљеним или некако унесрећеним људима којима је телевизија све што имају цео живот и како старе, телевизија им по-

стаје сав емоционални свет, она је све што имају, и на изванредан начин им постаје једини начин да се дефинишу као егзистенти, са засебним идентитетом, то што су изван телевизора, а све друго унутар телевизора.“ Оптија.

„Останите с нама“, говори телевизија.

„И онда чујеш како свако мало неко од њих некако доспе на телевизију. Случајно“, говори Мафи.

„Нађу се у кадру масе на некој утакмици или их на улици питају о каквом референдуму или нешто слично, и онда иду кући и завале се пред телевизор, и наједном гледају и они су у телевизору.“ Мафи диже наочаре уз нос. „И понекад чујеш како одлепе због тога, понекад.“

„Требало би да постоји неко посебно осигурање за то или тако нешто“, говори Ди док звецка ледом у бокалчету.

„Можда је то добра идеја.“

Ди гледа околу. „Јеси ли видеала вермут овде негде?“

Џули и Феј ходају поред штуковане куће боје пепто-бизмола, лека за стомак. VW комби излази уназад из дворишта. Пева високе ноте тужне песме фолксвагена убаченог у рикверц. Феј брише чело руком. Осећа се влажно и лепљиво, као нешто вруће у пластичној кеси.

„Али онда не знам шта да им кажем“, она говори.

„Ако си у вези са женом то не значи аутоматски да си лезбејка“, говори Џули.

„Али нисам ни Мари Озмонд, ипак.“

Џули се смеје. „Тај ћеш крст морати да носиш.“ Узима Феј за руку.

Џули и Феј много шетају. Феј се одвезе до Џули и помаже јој да се маскира. Џули носи бркове и шешир, бермуде, хавајску кошуљу и никон.

„Само шта ако јесам лезбејка?“, Феј пита. Гледа мало дете које отпозади шаком методично удара у бутину благоликог оца док отац купује сладолед од уличног продавца. „Мислим, шта ако јесам лезбејка и људи ме питају зашто сам лезбејка?“ Феј пушта Џулину руку да смакне зној с горње усне. „Шта да кажем ако ме питају?“

„Очекујеш да ћете много људи питати за твоје сексуално опредељење?“, Џули пита. „Или се секираш због неких одређених људи?“

Феј ништа не говори.

Џули је гледа. „Не могу да верујем да те је уопште брига.“

„Можда и јесте. Тебе се баш и не тиче због каквих се питања ја секирам. Ти си разлог због којег сам ја можда лезбејка; само ми реци шта да им кажем.“

Џули слеже раменима. „Реци шта год желиш.“ Стално мора да поправља бркове, због врућине. „Реци да је лезбејство једноставно један вид одговора на Другост. Реци да је сав смисао љубави у покушају да завучеш прсте у рупе на маски љубавнице или љубавника. Да некако зграбиш ту маску, а кога брига како ћеш то учинити.“

„Не желим да слушам о теоријама маски, Џули“, говори Феј. „Желим да чујем шта би заправо требало да кажем људима.“

„Зашто ми једноставно не кажеш због којих се људи толико секираш.“

Феј не говори ништа. Поред њих пролази неки веома крупан човек, лица црвеног као одрезак, у новим каубојкама, с великом лименом звездом закаченом за ревер пословног одела.

Џули почиње да се смеје.

„Не смеј се“, говори Феј.

Ходају без речи. Небо је ведро и далеко се распростире. Сија властитим сунцем, стакластим као колоњска вода.

Џули се осмехује за себе, под шеширом. Осмех јој је хладан. „Знаш шта је забавно, ако хоћеш да се забавиш“, говори, „да измишљаш објашњења. Дај људима разлоге ако желе разлоге. Шта год желиш. Измисли разлоге. Изненадићеш се – што је разлог невероватнији, то ће људи бити задовољнији.“

„То је забавно?“

„Гарантујем ти да је забавније него да се једеш од бриге због свега тога.“

„Џули?“, говори Феј одједном. „Шта ако изгубиш, некад? Остајемо ли у вези? Или наша веза зависи од квиза?“

Жена у фротиру упућује Џули безобразан поглед.

Џули гледа у страну, под шеширом.

„Ево ти један предлог“, говори. „Ако те људи питају, можеш им рећи ово. Заљубљујеш се до ушију у мушкарца који ти говори да је и он заљубљен у тебе до ушију. Старији је. Важан је у пословном свету. Сва му се предајеш. Он одлази у Француску, важним послом. Не да ти да идеш с њим. Чекаш данима, а он ти се не јавља. Зовеш га у Француску, а женски глас ти говори „хало“ на француском и чујеш његов електрични бријач у позадини. Два дана касније добијаш на брзину написану разгледницу из Француске коју ти је послао првог дана кад је стигао. На њој пише: 'Природа је овде. Волео бих да си прелепа.' Предајеш се лезбејству, од бола.“

Феј гледа облу страну Џулиног лица, дубинску опну савршеног белог грожђа.

Џули говори: „Реци им да је тај човек који ти је сломио срце брзо у твој сећању попримио особине политичке карикатуре: огромна глава, ситно тело, све неласкаве особине преувеличане.“

„Могу им рећи да ми сви мушкарци сад тако изгледају где год да их видим.“

„Испричај им ово. Упознаш момка, на свом колеџу на Истоку. Популаран је и леп и изнад свега – а то те највише привлачи – крајње озбиљан момак. Момак који иде у библиотеку и изнајмљује примерак *Грејове анаџиомије*, истражује тачну локацију и неурологију женског клиториса – једноставно, убеђена си, да би умео да те задовољи. Игра се с твојим клиторисом, целим твојим телом, као да свира неки фини инструмент. Одлепљујеш за њим у потпуности. Од жетине ваше љубави настаје, могло би се рећи, органска ситуација: тело не може да хода без ногу; ноге не могу да ходају без тела. Он постаје твоје тело.“

„Али ускоро му досади моје тело.“

„Не, он постаје опседнут твојим телом. Успоставља контролу над твојим доживљајем сопственог тела. Тера те на дијету, или да се удебљаш. Тера те да вежбаш. Надгледа кад се шишаш, кад мењаш изглед. Твоје тело не може ни да мрдне без њега. Постајеш мишићава, од вежбања. Одећа ти је све ужа. Он опцртава твоје контуре како се мењају на великим листовима месарског папира и качи их у своју собу као неку ево-

луциону прогресију. Твоји пријатељи мисле да си пукла. Остајеш без иједног пријатеља. Он те је упознао са свим својим пријатељима. Натерао те је да се полако окрећеш кад те је представљао да би те они видели из сваког могућег угла.“

„Убија ме у појам.“

„Не, луда си од среће. Али постоји само делић тебе, у одређеном тренутку осећаш се најпотпуније.“

„Тера ме да дижем тегове док ме посматра. Има тегове у својој соби.“

„Твоја љубав“, говори Џули, „потиче из твоје непотпуности, али те и своди на још један протетички додатак, скамењен Медузиним погледом његове потребе.“

„Рекла сам ти да ми не требају никакве апстракције у вези с овим“, говори Феј нестрпљиво.

Џули хода, без речи, с наговештајем усредсређене намрштености. Феј види великог лептира како незграпно удара у затамњени прозор дуге лимузине. Лимузина стоји на семафору. Лептир сад пада с прозора. Бесциљно клизи ка асфалту и остаје да лежи тамо, светао.

„Тера те да дижеш тегове, у његовој соби, ноћу, док он седи и гледа“, Џули говори тихо. „Врло брзо дижеш тегове гола док он те он гледа из столице. Постаје ти непријатно. Први пут осећаш у устима некакво понижење. Понижење има укус чаја. То се понавља из ноћи у ноћ. У устима ти је укус чаја кад он најзад почне да излази напоље, до прозора, с друге стране прозора, да те гледа како гола дижеш тегове.“

„Одвратно се осећам кад ме гледа кроз прозор.“

„Плус, најзад, његови пријатељи. Испоставља се да почиње ноћу да зове све своје пријатеље да те с њим гледају кроз прозор док дижеш тегове. Успеваш да препознаш контуре свих лица његових пријатеља. Видиш их кроз властити одраз на црном стаклу. Та лица су укочена од одушевљења. Та лица те подсећају на издубљена лица на бундевама. Док гледаш, видиш како једно лице плази језик и њим додирује прозор. Не видиш да ли је то језик дивног, озбиљног момка или не.“

„Предајем се лезбејству, од бола.“

„Мада га и даље волиш.“

Фејине јапанке шљапкају. Брише чело и размишља.

„Заљубљена сам у типа и веримо се и почињем да идем код његових на вечеру. Једне ноћи постављам сто и чујем како му отац у дневној соби кроз смех говори да је казна за бигамију то што имаш две жене. И тип се смеје, такође.“

Продавница електронских уређаја паркира се поред њих. Феј види рекламу иза великог излога, као одраз у призми мувиног ока од тридесетак телевизора. Алан Алда држи производ између палца и кажипрста. Осмехује му се.

„Заљубљена си у човека“, говори Џули, „који упорно тврди да може да те воли само кад стојиш тачно на средини собе у којој се налазиш.“

Пет Сејџак сади зелену салату у својој башти у дворишту куће у Бел Еру. Берт Конви се укрцава у свој лирџет и лети на Салон камп кућа у Индијанаполису.

„Сан“, говори Алекс Трибек доктору извијене обрве. „Често сањам сан у којем стојим и смешим се изнад катедре на неком брдашцу усред поља. То поље, бујно зелено

и под детелином, препуно је зечева. Седе и гледају ме. Има сигурно неколико милиона зечева на том пољу. Сви седе и гледају ме. Неки од њих спуштају главнице да пасу детелину. Али не скидају поглед с мене. Седе и гледају ме, милион зека, и ја гледам њих.“

„Стрико“, говори Патриша („Пети-Џо“) Смит-Тили-Лант, стамена и покуњеног лица за касом ресторана Холидеј ин у Холидеј ину, на међудржавном ауто-путу 70, Ашта-бјула, Охајо: „Стрико стрико стрико стрико.“

„Не“, говори Феј. „Упознајем човека у парку. Обоје ходамо. Човек има малу куцу, најслабу и најлепшу куцу коју сам икад видела. Куца је на малом повоцу. Кад се упознам са човеком, куца тако снажно маше репом да изгуби равнотежу онако мала. Човек ме пушта да се играм с куцом. Чешем је по стомаку, а она ми лиже руку. Човек је понео ручак у корпи за пикник. Проводимо цео дан у парку, с куцом. До вечери сам заљубљена до ушију у човека с куцом. Проводим ноћ с њим. Пуштам га у себе. Заљубљена сам. Сваки пут кад зажмуриш, почињем да виђам тог човека и ту куцу.“

„Имам састанак с тим човеком у парку неколико дана касније. Овог пута има другу куцу са собом, још једну дивну куцу која маше репом и лиже ми руку, и његову руку. Човек говори да је то брат прве куце.“

„О, Феј.“

„Е, али наставља се, ја се налазим с човеком у парку, он има другу куцу сваког пута, и он је тако топао и пун љубави и пажње и према мени и према куцама да сам ускоро заљубљена до ушију. Заљубљена сам до ушију тог јутра кад пратим човека до његовог посла, само да бих га изненадила, знаш оно, ђус и данско пециво, и пратим га и откривам да он заправо ради на испитивању козметичких производа и изводи експерименте на куцама, и убија их, и сецира их, и да пре него што спроведе експеримент на њима, он одводи сваку куцу у парк, шета је, и користи дивне куце да привуче жене, које заводи.“

„Толико си утучена и згађена да постајеш лезбејка“, говори Џули.

Пет Сејџак замало растура Алекса Трибека у три партије рекетбола заредом. У свлачионици рекреационог клуба Трибек експериментише с полувиндзор чвором и честита Сејџаку на обновљеном уговору и понавља да се нада да нема љутње у погледу оне зезалице са знаком за аплауз, више. Сејџак говори да је то сасвим заборавио и назива Трибека људином; онда иде мало лупања пешкирима и уопште другарства.

„Потребно ми је да ми појасниш динамику односа између Феј Годард и Џули Смит“, говори Мерв Грифин свом блиставом извршном. Његов човек стоји поред канцеларијског прозора и посматра аутомобиле како пролазе Холивудским ауто-путем, на сунцу. Аутомобили се пресијавају.

„Задесило се да ти и твоја мајка идете у биоскоп“, Феј говори. Она и Џули стоје и бришу се у сенци тенде кожарске радње. „Ти си дете. Филм је *Наследник леџијуме*, Дизнијев. Траје скоро цело поподне.“ Она скупља косу на потиљку и подиже је. „Кад се филм заврши и ти и мајка изађете напоље, на тротоару, на светлу, мајци попуштају живци. Билетар мора да је смирује, толико је хистерична. Чупа своју прелепу косу

којој си се одувек дивила и желела да и ти имаш такву. Потпуно је хистерична. Испоставља се да се неки мушкарац у биоскопу иза вас играо с мајчином косом цео филм. Ласцивно јој је додиривао косу. Она се престравила и згрозила, али није пустила ни глас, све време, ваљда из страха да ћеш ти, дете, открити да ти непознати мушкарац ласцивно додирује мајку. Живци јој попуштају на тротоару. Муж мора да дође. Годину дана пије антидепресиве. Потом пије.

„Годинама касније је муж, твој очух, оставља због друге жене. Та жена има исто порекло, иста занимања за каријеру и уопште исти изглед као твоја мајка. Твоја мајка постаје опседнута малим разликама, ма које да су, између себе и те жене због којих је твој очух оставио њу и изабрао ту жену. Пије. Та жена скрива осећања, као несигурно говно од људског бића што и јесте, тако што се облачи што је могуће сличније твојој мајци, оставља ситне успомене на твог очуха у мајчино сандуче, фарба косу у исту нијансу црвене као и твоја мајка. Сви радите у истој малој, али застрашујуће моћној индустрији. Ради се о малој и подлој и клаустрофобичној малобројној заједници, где нико не може да побегне од ситуација у којима је сам себи скочио у стомак. Обузима те конфузија. Срећеш једну веома посебну и забавну и тужну и јединствену особу.“

„Киша у Шпанији“, режисерка Џенет Годард говори огромном адолесценту толико гојазном, бледом и одсутном да личи на Снешка Белића. „Мораш да кажеш ‘Киша у Шпанији’, а да не прекриваш руком главу.

„Замисли да је игра“, говори она.

Истина је да, те вечери пре него што брат Џули Смит победи Џули Смит у њеном седамсто четрдесет првом учешћу у „ИЗАЗОВУ!“, Феј говори Џули шта су човек Мерва Грифина и режисерка урадили. Те две жене стоје обучене пред Фејиним стакленим зидом и гледају како далеке планине постају чоколадни пољупци у нарастајућем систему сенки.

Феј говори Џули да је то зато што сви из MGE-а гаје тако велико поштовање и дивљење према Џули да желе да имају потпуну контролу над избором њене замене. Да је MGE-у Џули мистерија инкарнације квиза, и да су запослени разумљиво вољни да ураде готово било шта што је могуће у нади да ће одржати ту снагу мистерије и инкарнације током неумитне промене, губитка. Онда говори да је то чисто излизано пословно просеравање, то што је управо рекла.

Џули пита Феј зашто јој Феј није раније рекла шта ће се догодити.

Феј пита Џули зашто Џули шаље сав неопорезовани добитак братовом доктору, а неће да разговара с братом.

Џули није та која плаче.

Џули пита да ли ће бити питања о животињама сутра.

Биће веома много питања о животињама сутра. Режисерка је лично одабрала су-трашње категорије и одговоре. Феј је привремено премештена да помаже декоратерки сцене да поправи лоше осветљено „3“ у огромном сценском логоу „ИЗАЗОВ!“.

Феј пита зашто Џули воли да измишља разлоге због којих је лезбејка. Она мисли да је Џули у ствари лезбејка зато што мрзи животиње, некако. Феј говори да не разуме. Плаче, испред стакленог зида.

Џули ставља шаку на чисто стакло.

Феј пита Џули да ли брат може да победи Џули.

Џули говори да нема шансе да је брат победи и да дубоко у тишини свог бића брат то зна. Џули говори да ће увек знати сваку чињеницу коју њен брат зна, плус још једну.

Кроз прозор шминкернице Феј види сиву пасту од облака како прелази преко сунца. Сићушне флеке од кише су на малом прозору.

Феј говори шминкерки да ће она наставити. Џули је у столици за шминкање, у пролећној блузи и избледелој памучној сукњи, и сандалама. Ноге су јој прекрштене, коса пеном дигнута у јеж фризуру. Поглед њених мирних и светлих очију без трачка досаде у себи прикован је за тачку тик испод властите браде у осветљеном огледалу. Веома мали, љубазан осмех за Феј.

„Касниш, волим те“, Феј шапуће.

Наноси подлогу.

„Ево ти један“, Џули говори.

Феј утапа ивицу подлоге у меке шупљине под Џулином вилицом.

„Ево ти један“, говори Џули. „Да имаш у резерви. Кад те баш затекну. Прогутаће га док трепнеш.“

„Неће те скинути. Сувише је преплашен чак и да стоји. Морала сам да га прекорачим кад сам долазила овамо.“

Џули одмахује главом. „Реци им да ти је било осам година. Брат ти је био нем и имао пет година. Реци им да се твојој мајци лице покуњило од умора, да је прво од мушкараца, а онда и сама од себе поружнела. Да јој је лице тек тако било покуњено од љубави према незаинтересованом немом мушкарцу који те је оставио да заувек дираш дрво поред пута. Реци им како те је мајка оставила поред поља суве траве. Реци им да су то поље и небо и ауто-пут били боје прљавог веша. Реци им да си додиривала стуб цео дан, твоја шака и бледобела шака поремећеног детенцета, и чекала нешто што се увек враћало, сваки пут, раније.“

Феј наноси пудер.

„Реци им да је ту била и крава.“ Џули гута. „Била је у пољу, близу места где си ти држала ограду. Реци им да је крава стајала ту цео дан, преживала нешто што је још давно прогутала и гледала те. Реци им како на кравином лицу није било никаквог израза. Како је ту стајала цео дан, гледала те великим лицем на којем није било израза.“ Џули дише. „Како ти се од ње скоро вриштало. Ветар звучи као врисак. Стојиш тамо и додирујеш дрво цео дан с дететом које је отелотворење тишине. Које може, знаш, да стоји ту заувек, да чека једини ауто за који зна и никад не осети потребу да разуме. Крава те посматра, стоји, исто као што посматра било шта друго.“

Крпица скида вишак пудера. Упијач који Феј држи упија Џулин кармин.

„Реци им да, чак и сад, не подносиш животиње, зато што лица животиња немају никакав израз. Ни назнаку израза. Реци им да погледају, да стварно погледају, у лице неке животиње, некад.“

Феј провлачи нежан афро чешаљ кроз Џулину влажну, подигнуту косу.

Џули гледа Феј у огледалу оивиченом сијалицама. „Онда им реци да пажљиво погледају лица мушкараца. Реци им да стоје потпуно мирно, неко време, и да гледају у лице мушкарца. На лицу мушкарца нема ничега. Да гледају пажљиво. Реци им да гледају. И то не шта та лица раде – мушка лица никад не мирују – она су као антене. Али та лица само пролазе кроз различите конфигурације безличности.“

Феј тражи Џулине очи у огледалу.

Џули говори: „Реци им да нема рупа за твоје прсте у маскама мушкараца. Реци им како си икад могла чак и да се надаш да ћеш волети нешто за шта не можеш да се закачиш.“

Џули okreће столицу за шминкање и диже поглед према Феј. „Е тад те ја волим, ако те волим“, шапуће, док спушта прст преко образа под белим пудером покушавајући да прати искошену линију белог на Фејином лицу. „Кад ти се лице покрене у неки израз. Покушај да гледаш из себе, другачије, сваког пута. Реци људима да знаш да ти је лице најмање лепо кад мирује.“

Прсти су јој на Фејином лицу. Феј затвара очи да сакрије сузе. Кад их отвори, Џули је и даље гледа. Смеје се предивним осмехом. Далеко више од двадесет. Узима Феј за руке.

„Једном си ме питала како ми песме доносе информације“, говори. Готово шапатам – микрофонским гласом. „И питала си ме да ли ми, нас две, зависимо од квиза, чак наша веза. Душо?“ – ставља јој прст под браду и подиже лице – „Сећаш се? Сећаш се океана? Нашег океана у зору, који смо волеле? Волеле смо га зато што је био као ми, Феј. Тај океан је био *очигледан*. Гледале смо у нешто очигледно, све време.“ Штипа јој брадавицу, сувише нежно да би Феј чак и осетила. „Океани су океани само кад се крећу“, шапуће Џули. „Таласи су ти који не дају океанима да постану веома велике баре. Океани су само своји таласи. И сваки талас у океану ће се коначно срести с оним чему иде у сусрет, и разбити. Све у шта смо гледале, све време кад си питала, било је очигледно. Било је очигледно и песма јер то смо биле ми. Тако сагледај ствари, Феј. Твоје рођено лице, покреће се у израз. Талас, разбија се о стену, одустаје од свог обличја гестом који *изражава* то обличје. Видиш?“

Није на плажи Феј питала каква им је будућност. Већ у Лос Анђелесу. А шта је с оним изненадним таласом који је стигао право ниоткуда и разбио се?

Џули гледа Феј. „Видиш?“

Фејине очи су отворене. Шире се. „Не допада ти се моје лице кад мирује?“

Сцена је бебиплава. Огромни лого „ИЗАЗОВ!“ је спуштен. „Е“ трепће парализованим флуоресцентним трептајем. Џули okreће главу од болесног слова. Алекс има цвет за ревером. Имена троје такмичара појављују се исписана писаним словима испред њихових столова. Алекс шаље Џули традиционални пољубац. Пет Сејцак диже палац према Феј с друге стране бине. Гестукуира. Феј гледа иза завесе и види кору банане на светлоплавом тепиху, пажљиво намештену на траком обележену стазу којом Алекс сваки дан иде од свог пулта до табле с одговорима. Ди Годард и Мафи де Мот и блистави човек Мерва Грифина повијају се над мониторима у режисерској кабини. Џенет Годард подешава кадар бледог, здепастог момка под којим се не види његов мали сто. Трећи такмичар, у средини, помало дира шминку на себи. Феј осећа мирис пудера. Посматра Сејцака како трља руке. Црвена светла сијају. Алекс подиже руке у знак поздрава. На руци не носи дигитални сат.

Режисерка, у својој кабини, са слушалицама, говори нешто камери број два.

Џули и публика се међусобно гледају.

(С енглеској превео **Игор Цвијановић**)